

Əbədiyəşar şəhidlər nəsillərə nümunədir!

Yaşadığım bütün iller boyu özümü taniyandan, ətrafda baş verənləri dərk etməyə başladığım gündən bir şeyi da ha yaxşı anlamışam, itirilmiş cənnət - Qəribi Azərbaycan da, gözəl Qarabağ da qədimdən-qədim türk-öğüz torpaqları olub. Bu gün də olmasa, sabah, da ha o biri gün bu halal torpaqlarımızın halal sahibinə qayıdacağına da inanıram. Çünkü bu xalq tarixin hər dönenindən, qeylə-qalından, mübarizələrindən, savaşlarından şərflə çıxmışdır. Bugünkü savaşımızın da sonuna az qalır:

Göz yumma, gündeşdən nə qədər nuri qaralsa,

Sönməz, əbədi, hər gecənin bir gündüzü vardır.

Tofiq Fikrət.

İnsan oğlu bax, bu gündüzə doğru gedər həmişə, onu arar, qaranlıqlar içindən doğmasını həsrətlə gözler bezen. Axi, gündüze qovuşmaq yaşamaq, yaşamaqsa yanmaqdır, yanmağı da bacarasın gərək: "Mən yanmasam, sən yanmasan, biz yanmasaq nəsil çıxar qaranlıqlar aydınlığa!" Bax, budur insanlığın, humanizmin, fədakarlığın, qəhrəmanlığın fövqündə duran əsl həyat fəlsəfəsi. Və bir də içində böyük insanlıq, aşiqlik, mənəviyyat gezdib Vətən üçün, torpaq üçün ölenlər, Vətən sevdallarına hörmət və ehtiramdır...

Düşünürəm ki, Vətən yoluñda ölenlərin ruhunu şad etmək, onları əbədi yaşıatmaq, son məkana gedərkən belə sonra yaşıyanlara salam vermək haqqını qazananları and yerimizə çevirmək namına çalişanlardan yazmaq da, onların gördükleri iş qədər şərəflidir. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Xatire Kitabı redaksiyası ilə layihəni də reallaşdırarkən qarşısına məhz bu məqsədi qoyub: Vətən yoluñda, torpaq uğrunda şəhid olan oğullarımıza sevgiyə, məhəbbətlə vəsf etmək, nəsillərə nümunə olan şəhidlərimizi yaşıatmaq, vətənpərvər ruhlu ədəbi nümunələr araya-ərsəyə gətirmək... Respublik Xatire Kitabı redaksiyasının baş redaktoru, layihə rəhbəri Nəzakət Məmmədovanın ilk kitabə yazdıqı girişdə oxuyuruq: "Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin Xatire Kitabı redaksiyası "Bakı-xəbər" qəzeti ilə birgə layihə əsasında "Şəhidlər ölməz, Vətən bələnəməz" seriyasından bədii-publisistik kitabların nəşrinə başlayır. Vətənimizin bütövlüyü, bələnəməzliyi, mürqədəs torpaqlarımızın - doğma Qarabağımızın erməni işgalindən azad edilməsi uğrunda şəhid olmuş övladlarımızın keçdiyi şərəflə ömrə yoluñu eks etdirən bu kitablar onların xatirəsini yaşıdan, ucaldan ən gözəl abidədir.

Respublik Xatire Kitabı redaksiyasında neşr olunacaq nəfis tərtibatlı, rəngli şəkillərlə, unudulmaz xatirələrlə süslənmiş bu kitabları respublikamızın tanmış yazıçı ve publisistləri qələmə alacaqlar. "Şəhidlər ölməz, Vətən bələnəməz" seriyasından çap edəcəyimiz kitablar hər bir məktəblin, hər bir Azərbaycan gəncinən stolüstü kitabi olacaq. Redaksiyamız bu ümidi uzun, çox uzun bir sefərə çıxır. Bu yol bizi yurdumuzun hər qarşısında uyuyan şəhid oğullarımızın böyüyüb boyabaşa çatlığı ünvanlara aparacaq..."

Bu seriyadan artıq işq üzü görmüş kitablar haqqında şəhər keçməzdən əvvəl Respublik Xatire Kitabı redaksi-

yasının fealiyyəti barede qısa məlumat vermək istərdik.

Respublik Xatire Kitabı redaksiyası Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası nəzdində bir şöbə kimi fealiyyəti başlayıb, Nazirlər Kabinetinin 21 avqust 1991-ci il tarixli qərarı ilə müstəqil quruma əvvəlib. Həmin dövrlerde redaksiyanın fealiyyəti o qədər də nezərə çarpmırı, 1994-cü ildə Nazirlər Kabinetinin növbəti qərarından sonra da burada işlər lazımi məcraya düşmədi. Belə ki, ölkədə baş verən ictimai-siyasi hadisələrin gərginliyi və iqtisadi çətinliklər uchbatından redaksiyanın fealiyyəti üçün vəsait ayrılmazı məsəlesi öz həllini tapa bilmirdi.

1997-ci il 1 may tarixində ulu öndərimiz Heydər Əliyevin tapşırığı ilə Nazirlər Kabinetinə "Azərbaycan Respublikası Xatire Kitabının bərpa edilməsi haqqında" xüsusi qərar qəbul edir. Daha sonra Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin imzaladığı 23 dekabr 1997-ci il tarixli "Vətən uğrunda hələk olanların xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında" Qanun da qüvvəye minir və bununla da redaksiyanın fealiyyətində dönüş yaranır.

Xatire Kitabı redaksiyasının baş redaktoru Nəzakət Məmmədovanın söylədiyi kimi: "Xatire kitabı yaddaşımızın kitab abidəsidir. Onun yaradılmasında əsas məqsəd - İkinci Dünya müharibəsində, məhəlli münəqişlərdə, Macaristan, Çexoslovakiya hadisələrində, Əfqanıstan müharibəsində, 20 Yanvar faciəsində, Milli müstəqilliyimizin yoluñda, torpaqlarımızın azad olunması uğrunda gedən döyuşlarda hələk olmuş və itkin düşmüş soydaşlarımız haqqında coxcıldıq ensiklopediya hazırlanıb. 2017-ci ildə Respublik Xatire Kitabı redaksiyası daha bir məsuliyyətli araşdırmağa başlayıb. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti nəzdində fealiyyət göstərən "Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası"nın İşçi Qrupu ilə aparılan bu işbirliyinin məqsədi Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövüyünə təcavüz edən Ermənistanın Azərbaycanın əzəli və əbədi torpaqları olan Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlara hücumu və torpaqlarımızın işğali zamanı əsir və girov götürülmüş, həmcinin, naməlum şəraitdə itkin düşmüş hərbçi və mülki şəxslərin sonrakı tələlərinin araşdırılmasından ibarətdir. Bu, çox müüm məsələdir, axı, göz yolda qalanlar var. İnsanlar doğmalarının ödülü-qaldışı haqda məlumat bilmək isteyir..."

2017-ci ildə Xatire Kitabı redaksiyası dəha bir layihənin gerçəkləşdirilməsinə başlayıb. Azərbaycan torpaqlarının bütövüyünə uğrunda döyuşlarda qəhrəmanlıqla hələk olmuş övladlarımızın xatirəsinə əbədiləşdirmek, onların hər biri haqqında kitab abidəsi yaratmaq... Əsas məqsəd də budur!

"Gözəl, gələcəyəm..." "Şəhidlər ölməz, Vətən bələnəməz" seriyasından çap edəcəyimiz ilk kitab bəle adlanır. Stolumun üstündə üst-üstü düzülmüş üç kitabdan biri, birincisi. Bilərim, onu vərəqləmək heç de asan olmayıcaq, yarida qalmış, nakam bir ömrün acı hekayesini sakit, heyəcansız oxumaq mümkünendum? Kitabın redaktoru Zülfüqar Şahsevəlinin "Gedirsən qayıt gəl, Gözü yolda qalan var..." adlı ön sözün ele ilk misraları ağı kimi içmə dolur, köksümü param-parça edir: "Hər yazılın yazının öz taleyi

var. Bu yazım qəfil gülleye tuş gələn Vətən sevdalısı, Vətən məcnunu Aydının yazısı. Bax, bu anda övladının qanlı köynəyinə ağı deyən bir atanın, bir ananın gündündəyəm. İstedadlı qələm dostum İrədə Sariyevanın köksündən vurulan yaralı bir durna harayaya bənzəyən setirələrinin arxasında Aydının Ay işığı cörhəsini görürəm, piçtilərini eşidirəm elə bil..."

Bu anda durumumuz eynidir, sözə deyilməsi çətin, ancaq qəhrəmanımı tanımlıyım. Bunun üçün tanılmış publisist İrədə Sariyevanın 23 yaşında Vətən uğrunda şəhid olmuş xalqımızın cəsur oğlu, gizir, kəşfiyyatçı-snayper Aydının Əmirşəhər oğlu Abdullayevin keçdiyi şərəfli ölüm yoluñdan söhbət açan bu kitabını vərəqələməyəm...

Aydın 1990-ci il sentyabrın 29-da Şabranda anadan olub, Yeni Günsəli qəsəbəsindəki Perviz İsmayılov adına 278 sayılı məktəbi bitirib. Uşaqlıqlan idmanı sevirdi. Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasına daxil olmaq isteyirdi, lakin bu arzuna çatmadı. 2008-ci ildə əsgəri xidmətə gedən Aydın 2010-cu ilin aprelində əsgərlərdən qayıtdıqdan bir qədər sonra yenidən cəbhəyə qayıtmak üçün Suraxanı Rayon Hərbi Komissarlığına müraciət edir. Kəşfiyyatçı-snayper hazırlığı üzrə 6 aylıq təlimdən sonra cəbhənin qınar nöqtələrindən olan Tərəf rayonunun Qapanlı kəndinə göndərilir. Bu gənc əsər sənki kendin sıpəri, qası idi. Ona görə də Qapanlı camaati arxayın idi, işləyir, əkinə, biçinə gedir, toy edir, oğul evləndirir, qız köçürürdü. Qapanlılar bu gün də Aydını ehtiramla xatırlayır, ruhuna dualar oxuyur...

Aydın 2013-cü il oktyabrın 26-da Tərəf Qapanlı kəndində şəhid olub. Ölümündən düz bir il əvvəl 2012-ci il oktyabrın 26-da həyatını tehlükəyə ataraq ığid döyuşçü Elməddin Cəfər oğlu Quliyevin, düşmənin temas xəttində minaya düşüb hələk olan döyuşçü yoldaşının cəsədini ərazidən çıxarmış, elə həmin il döyuş hazırlığında və hərbi tətəkim möhkəmləndirilməsində əldə etdiyi nailiyyətlərə görə "Fəxri fərمان"la təltif olunmuş, "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin yaradılması" 95-ci ildönümü" (1918-2013) yubiley medalına layiq görülmüşdü. Ölümündən sonra isə göstərdiyi döyüş şücaətinə görə III dərəcəli medalla təltif olunmuşdu.

Aydın cəsur kəşfiyyatçı, düşmənə qarşı sərt və barışmaz idi. Dəfələrə düşmən arxasına keçmişdi, ona görə də onu yaxşı tənyirdi. Həmişə kəşfiyyatdan qayıtdıqdan sonra gördükərini hərbçi yoldaşlarına danışardı. Gətirdiyi xəbərlər əsgərlərimizin üzərini açır, onları vətənin müdafiəsinə səfərbər edir. Aydın vurulan gün onun qanının yerdə qalmayacağına and içən döyuşçülər elə həmin gün bu qəhrəman kəşfiyyatçının öncədən gətirdiyi məlumatlar əsasında düşmənə böyük bir zərbə vurmuş, çoxlu sayıda itki veren yağı geri çəkilməli olmuşdu. Hərb hissədə sahilididi, eslində ürekleri dolu idi, danişmaq, danişmaq istəyirdi döyuşçü yoldaşları, yaddaşlarında Aydına bağlı o qədər xatirələr vardı ki... Sükutu ilk polan Şakir Vahabov oldu: "Aydın bizimlə çiyin-çiyinə döyuşüb, qəhrəmanlıq göstərib, onun xidmətləri çox böyükdür... Ön cəbhədə xidmət etməyi Aydın öz üçün böyük şərəf sayırdı. Elə bizim də şərəfdır. Onun şəhid olmasına özü dənmiş çox ağır və böyük itkidir".

Sənədlərən qədər, Vətən sevdalısı, Vətən məcnunu Aydının yazısı. Bax, bu anda övladının qanlı köynəyinə ağı deyən bir atanın, bir ananın gündündəyəm. İstedadlı qələm dostum İrədə Sariyevanın köksündən vurulan yaralı bir durna harayaya bənzəyən setirələrinin arxasında Aydının Ay işığı cörhəsini görürəm, piçtilərini eşidirəm elə bil..."

bizim üçün çox ağır və böyük itkidir".

Sonra Kamran Məmmədov, Emin Mövlənov danışdı, acılı-şirinli xatirələrə şəhid dostlarına son ehtiramlarını bildirdilər. Bakıda isə Aydının dəfnini böyük izdiham, insan sil ilə müşayiət olundu.

tullayar, düşmənin gəbərəcəyinə emin olmaq istəyərdi. Bax, bu zaman şəhid olmuş yüzlərca insanın qisəsini alırmış kimi içi sərinleyirdi...

Müəllif "Bir evdən çıxıb, bir elin oğlu olanlar..." adlı bölməde İlkinin döyüş yoldaşlarının xatirələrinə daha geniş yer ayırdı. Nadir Mirzəyev, Ziyafət Novruzov, Mahir Rzayev, Səbühi İsmayılov, Vilayət İsmayılov "aslan üreyi, Vətən sevgisi, düşmənə nifretle gülə qağıjına atılan" İlkinin cəsurluğundan, qəhrəmanlığından danışır, Sədərəyin müdafiasının təmin edilməsində xidmətləri olan bu "od parçası" hörmətlə xatırlayırlar. Daha bir maraqlı, diqqət-çəkən fakt. Oxuyuruq: "Sovet dönməndə rusların bir nömrəli herbi şəhərciyi vardi Naxçıvanda. Ruslar getdikdən sonra orada OMON-çular (XTPD) yerləşirdi. İlkin də bir mənzil götürdü. Məqsədi döyüş ara verəndən sonra ailə qurmaq və bu mənzildə ailəsi ilə böyük qırışında, diqqəti cəlb etmədən gəlib keçir... və sonra unudulur..."

Ancaq nə unudulsa da, insanlıq, doğulub boy-a-başa çatdırın məkan, torpaq-Ana Vətən və Vətən yoluñda şəhid olanlar unudulan, yaddan çıxan deyil... Fəridə Rəhimlinin "Bir xatire dəfterinə benzəyir ömrüm" sənədi povestində Azərbaycan torpaqlarının bütövüyü uğrunda döyuşlarda qəhrəmancasına hələk olmuş İlkin Mirzəyər oğlu Seyidovun keçdiyi şərəfli ölüm yoluñdan bəhs olunur. Adını İlkin qoymuşdular, elə qisa ömrünü də bu ada layiq yaşıdı, lap uşaqlıqdan həmişə, hər seyde yaşıldılarından öndə olur, fərqlindirdi, İlkin. Sədərək uğrundakı hələddi döyüşdə ilk şəhid olan da o oldu... Kitabi vərəqələdikcə, İlkin qəhrəmanlığı, şəhidliyə doğru aparan yolu onuna birgə addımlayıraq sanki: "Seyidov İlkin Mirzəyər oğlu 1969-cu ildə Naxçıvan şəhərində doğulub. Orta məktəbi Naxçıvanda oxub. 1987-89-cu illərdə Sovet Ordusu sıralarında həqiqi hərbi xidmet keçib. Ordudan tərkis olunduqdan sonra Naxçıvan şəhərində qayıdır. İşə düzəlmək üçün Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinə müraciət edib. Gənc yaşılarından idmanla məşğul olduğundan hündürboy və sağlambadən idi. Ona görə də onun bu nazirliyin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinin sıralarına qəbul olunması çətin olmuşdu..."

Şəhid anaları... oxşar, belə də eyni acını yaşıyan analar. Vətən, torpaq yoluñda itirdiyi övladının məzarı başında göz yaşı təkən analar... Bəzən o anaların bu anına qıtbə edənləri də olmasın?! Haqqı vardi İlkinin. Adını təkəcə Şəhidlər Xiyabanındaki məzar daşına deyil, həm də xatirələr, ürəklərə ən başlıcası qəhrəmanlıq tariximə yazdırıllınlı!

Şəhid anaları... oxşar, belə də eyni acını yaşıyan analar. Vətən, torpaq yoluñda itirdiyi övladının məzarı başında göz yaşı təkən analar... Bəzən o anaların bu anına qıtbə edənləri də olmasın?! Haqqı vardi İlkinin. Adını təkəcə Şəhidlər Xiyabanındaki məzar daşına deyil, həm də xatirələr, ürəklərə ən başlıcası qəhrəmanlıq tariximə yazdırıllınlı!

Şəhid anaları... oxşar, belə də eyni acını yaşıyan analar. Vətən, torpaq yoluñda itirdiyi övladının məzarı başında göz yaşı təkən analar... Bəzən o anaların bu anına qıtbə edənləri də olmasın?! Haqqı vardi İlkinin. Adını təkəcə Şəhidlər Xiyabanındaki məzar daşına deyil, həm də xatirələr, ürəklərə ən başlıcası qəhrəmanlıq tariximə yazdırıllınlı!

Şəhid anaları... oxşar, belə də eyni acını yaşıyan analar. Vətən, torpaq yoluñda itirdiyi övladının məzarı başında göz yaşı təkən analar... Bəzən o anaların bu anına qıtbə edənləri də olmasın?! Haqqı vardi İlkinin. Adını təkəcə Şəhidlər Xiyabanındaki məzar daşına deyil, həm də xatirələr, ürəklərə ən başlıcası qəhrəmanlıq tariximə yazdırıllınlı!

Jurnalıst-publisist Nəzirməmməd Zöhrabının konkret faktlar, sənədlər və şəxsi axarışları əsasında qələmə aldığı "Gözəl yoldan yığılarmış..." kitabı onun redaktori Zülfüqar Şahsevəlinin də qeyd etdiyi kimi: "Qarabağ uğrunda döyuşlarda itkin düşmüş qəhrəman övladımız, cəsur kəşfiyyatçı Xəqani Əkbərov 1968-ci il yanvar ayının 25-də İsmayıllı rayonun Gəraybəli kəndində doğulub. 1990-ci ildə Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutunun neft-mekanika fakültəsinin axşam şöbəsinə qəbul olub, 1993-cü